

DECIZIE

15 martie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Iulia Sîrcu
Sveatoslav Moldovan, Mariana Pitic

examinând recursurile declarate de către Sergiu Bounegru și reprezentantul Zinoviei Prisecaru, avocatul Ana Leșan,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a lui Constantin Cotovici, Sergiu Bounegru și Zinovia Prisecaru împotriva lui Ion Moțpan, Maria Moțpan, Ivan Lazari, Iurie Moțpan și Silviei Moțpan, intervenient accesoriu notarul Radion Butnaru cu privire la declararea nulă a contractelor de vânzare-cumpărare,

împotriva încheierii Curții de Apel Chișinău din 18 ianuarie 2017, prin care au fost respinse cererile de scutire de plata taxei de stat și nu s-au dat curs cererilor de apel depuse de către Zinovia Prisecari și Sergiu Bounegru,

c o n s t a t ă:

La data de 27 noiembrie 2014, Constantin Cotovic, Sergiu Bounegru și Zinovia Prisecaru au depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Ion Moțpan, Maria Moțpan, Ivan Lazari, Iurie Moțpan și Silvia Moțpan, intervenient accesoriu notarul Radion Butnaru cu privire la declararea nulă a contractelor de vânzare-cumpărare.

În motivarea acțiunii reclamanții au indicat că, în baza contractelor de vânzare-cumpărare nr. nr. 2608 și 2609 din 24 decembrie 2001, Administrația publică locală a vândut iar Ion Moțpan și Maria Moțpan au cumpărat lotul de teren cu nr. cadastral 6042102.100, cu suprafața de 0.4663 ha și construcția cu nr. cadastral 6042102.100.01, cu suprafața de 650 m.p., situat în s. Seliște, r-nul Nisporeni.

Menționează că, sub pretextul dezvoltării unei afaceri soții Ion Moțpan și Maria Moțpan au însușit sume impunătoare de bani de la mai multe persoane fizice, dintre care și Constantin Cotovici, Sergiu Bounegru și Zinovia Prisecaru.

Afirmă că, întru evitarea aplicării măsurilor de asigurare sub formă de sechestrul a lotului de teren cu nr. cadastral 6042102.100, cu suprafața de 0.4663 ha și construcția cu nr. cadastral 6042102.100.01, cu suprafața de 650 m.p., situat în s. Seliște, r-nul Nisporeni, soții Moțpan le-au înstrăinat lui Ivan Lazari. Ulterior, au decis ca bunurile imobile să treacă în proprietatea fiului Iurie Moțpan și nurorii Silvia Moțpan, fiind încheiat contractul de vânzare-cumpărare nr.937 din 26 martie 2012, potrivit căruia Ivan Lazari vinde lui Iurie Moțpan și Silviei Moțpan bunurile imobile în litigiu.

Susține că, astfel Ion Moțpan și Maria Moțpan au evitat preluarea imobilelor în scopul stingerii datoriilor față de reclamanți și alte persoane fizice cărora le datorează sume de bani impunătoare.

Afirmă că, prin hotărârea Judecătoriei Nisporeni din 12 iulie 2010, s-a dispus încasarea din contul Mariei Moțpan în beneficiul Zinoviei Prisecaru datoria în sumă de 376 690 în baza recipisei din 29 octombrie 2007.

Prin hotărârea Judecătoriei Nisporeni din 11 septembrie 2013 s-a dispus încasarea din contul lui Ion Moțpan în beneficiul lui Constantin Cotovici datoria în sumă de 2700 euro și cheltuielile de judecată în mărime de 6520 lei.

Prin hotărârea Judecătoriei Nisporeni din 15 iulie 2013 s-a dispus încasarea din contul lui Ion Moțpan în beneficiul lui Sergiu Bounegru datoria în sumă de 12350 euro și cheltuielile de judecată în sumă de 13390 lei.

Afirmă, că hotărârile date se află la executare, și nu au fost executate până la moment de către părțile Ion Moțpan și Maria Moțpan, tergiversând intenționat executarea acestora prin contestarea actelor executorului judecătoresc.

Declară, că din data de 27 decembrie 2001, când Ion Moțpan și Maria Moțpan sunt înregistrați în Registrul bunurilor imobile în calitate de proprietari ai bunurilor imobile menționate și până la momentul depunerii cererii ultimii s-au folosit de aceste bunuri imobile și de fapt părțile Ivan Lazari a figurat doar formal prin acte, la fel este și în cazul părților Iurie Moțpan și Silviei Moțpan.

Consideră că, contractul de vânzare-cumpărare nr. 898 din 6 iunie 2007 încheiat între părțile Ion Moțpan, Maria Moțpan și Ivan Lazari este fictiv și lovit de nulitate absolută, iar anularea acestui contract atrage și nulitatea contractului de vânzare-cumpărare nr. 937 din 26 mai 2012 încheiat între Ivan Lazari și Iurie Moțpan, Silvia Moțpan, deoarece nu au avut scopul și intenția de a produce efecte juridice, iar efect al nulității actului juridic este anularea actului juridic subsecvent ca urmare a anulării actului juridic inițial.

Solicită, declararea nulă a contractelor de vânzare-cumpărare nr.898 din 06 iunie 2007, autentificat de notarul privat Radion Butnaru, încheiat între Ion Moțpan, Maria Moțpan și Ivan Lazari, nr. 973 din 26 martie 2012, autentificat de notarul Teodor Profire încheiat între Ivan Lazari și Iurie Moțpan, Silvia Moțpan, obligarea Oficiului Cadastral Teritorial de a radia din Registrul bunurilor imobile contractele de vânzare-cumpărare nr. nr. 898 din 06 iunie 2007 și 937 din 26 martie 2012 și încasarea cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea Judecătoriei Nisporeni din 27 octombrie 2016 a fost respinsă acțiunea ca inadmisibilă. Măsurile de asigurare a acțiunii aplicate prin încheierea Judecătoriei Nisporeni din 27 noiembrie 2014, au fost menținute până la devenirea definitivă a hotărârii judecătorești.

La data de 09 noiembrie 2016, reprezentantul Zinoviei Prisecaru, avocatul Ana Leșan a declarat apel nemotivat împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii primei instanțe cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii. Totodată, apelanta a solicitat scutirea de plata taxei de stat în legătură cu situația materială precară.

La data de 21 noiembrie 2016, și Sergiu Bounegru a declarat apel nemotivat împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii. La depunerea

cererii de apel, invocând situația materială dificilă, a solicitat scutirea de la plata taxei de stat.

Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 18 ianuarie 2017, au fost respinse cererile Zinoviei Prisecaru și a lui Sergiu Bounegru cu privire la scutirea de la plata taxei de stat și nu a fost dat curs cererilor de apel declarate de către Zinovia Prisecaru și Sergiu Bounegru și a fost acordat apelanților termen de până la ședința de judecată din 22 februarie 2017, ora 10:00, să prezinte Zinovia Prisecaru cererea de apel motivată și dovada achitării taxei de stat în sumă de 10 413 lei, iar Sergiu Bounegru dovada de achitare a taxei de stat în sumă de 10 413 lei, explicându-li-se apelanților că în cazul în care nu se vor conforma indicațiilor instanței de apel, cererile de apel vor fi restituite fără examinare.

La data de 31 ianuarie 2017, în termenul prevăzut de lege, reprezentantul Zinoviei Prisăcaru, avocatul Ana Leșan a declarat recurs împotriva încheierii instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea încheierii instanței de apel cu soluționarea cerinței de scutire de la plata taxei de stat a Zinoviei Prisăcaru la depunerea apelului și emiterea unei noi încheieri prin care cererea să fie admisă.

În motivarea recursului a invocat că, încheierea instanței de apel este ilegală, emisă cu aplicarea și interpretarea eronată a normelor de drept material.

Menționează că, prin încheierea executorului judecătoresc Onoi Viorica din 08 august 2013 nr. 007/793/2013, a fost intentată procedura de executare în baza titlului executoriu nr. 2a-1202/2012 emis de Curtea de Apel Chișinău privind încasarea datoriei în sumă de 270 000 lei din contul Zinoviei Prisăcaru în beneficiul Asociației de economii și împrumut „Trestieni-Invest”.

Susține că, prin încheierea din 08 august 2013, au fost aplicate interdicții și sechestru pe bunurile ce aparțin cu drept de proprietate Zinoviei Prisecaru, iar prin încheierea executorului Viorica Onoi din 29 septembrie 2014 nr. 007-547R/14 s-a dispus continuarea procedurii de executare a documentului executoriu nr.2a-1202/2012 din 27 septembrie 2012 și aplicat sechestru pe toate bunurile mobile și imobile ce aparțin cu drept de proprietate Zinoviei Prisăcaru și pe conturile bancare.

Mai susține că, în vederea executării documentului executoriu se reține din salariul apelantei, astfel că dânsa este în imposibilitate să achite taxa de stat la depunerea cererii de apel.

Invocă că, instanța de apel nu a respectat principiul proporționalității, nu a ținut cont de cuantumul sumei ce trebuie să fie plătit, situația apelantei, iar prin impunerea la achitarea taxei de stat i se îngreădește dreptul de acces la justiție și dreptul la un proces echitabil.

La data de 02 februarie 2017, în termenul prevăzut de lege, și Sergiu Bounegru a declarat recurs împotriva încheierii instanței de apel, solicitând admiterea cererii de recurs, casarea încheierii instanței de apel și soluționarea cererii de scutire a sa de plata taxei de stat la depunerea apelului și emiterea unei noi încheieri prin care cererea să fie admisă.

Susține că, încheierea instanței de apel este neîntemeiată și ilegală, deoarece la depunerea cererii de chemare în judecată dânsul a fost scutit de plata taxei de stat, iar instanța judecătorească a constatat deja odată temeiurile și probele care servesc la scutire de plata taxei de stat, temei care este valabil și pentru instanța de apel.

În conformitate cu art. 426 alin. (3) CPC, recursul împotriva încheierii se examinează în termen de 3 luni într-un complet din 3 judecători, pe baza dosarului și a materialelor anexate la recurs, fără examinarea admisibilității și fără participarea părților.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursul recursul lui Sergiu Bounegru neîntemeiat și care urmează a fi respins cu menținerea încheierii instanței de apel, iar recursul Zinoviei Prisecaru întemeiat și care urmează a fi admis cu casarea parțială a încheierii instanței de apel în partea în care a fost refuzat apelantei Zinoviei Prisecaru în scutirea de la plata taxei de stat și emiterea în această parte a unei noi decizii sub forma de încheiere cu privire la scutirea Zinoviei Prisecaru de la plata taxei de stat la depunerea apelului, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 427 lit. a) CPC, instanța de recurs, după ce examinează recursul împotriva încheierii, este în drept să respingă recursul și să mențină încheierea.

În conformitate cu art. 427 lit. c) CPC, instanța de recurs, după ce examinează recursul împotriva încheierii, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial încheierea, soluționând prin decizie problema în fond.

Potrivit art. 368 alin.(1) CPC, dacă cererea de apel este depusă fără plata taxei de stat, instanța de apel dispune printr-o încheiere să nu se dea curs cererii, acordând apelantului un termen pentru lichidarea neajunsurilor.

Conform art. 365 alin. (4) CPC, la cererea de apel se anexează dovada de plată a taxei de stat dacă apelul se impune cu taxă.

După cum rezultă din materialele cauzei, odată cu depunerea cererilor de apel împotriva hotărârii primei instanțe Zinovia Prisecaru și Sergiu Bounegru au solicitat în temeiul art. 85 alin.(4) CPC scutirea de la plata taxei de stat, în legătură cu starea materială dificilă.

Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 18 ianuarie 2017, au fost respinse cererile Zinoviei Prisecaru și a lui Sergiu Bounegru cu privire la scutirea de la plata taxei de stat, nu a fost dat curs cererilor de apel declarate de către Zinovia Prisecaru și Sergiu Bounegru, fiindu-le acordat apelanților termen de până la ședința de judecată din 22 februarie 2017, ora 10:00, să prezinte apelanta Zinovia Prisecaru cererea de apel motivată și dovada achitării taxei de stat în sumă de 10 413 lei, iar apelantul Sergiu Bounegru dovada de achitare a taxei de stat în sumă de 10 413 lei. Apelanților li s-a explicat că, în cazul în care nu se vor conforma indicațiilor instanței de apel, cererile de apel vor fi restituite fără examinare.

Așadar, cu referire la recursul declarat de către Sergiu Bounegru, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție, consideră că instanța de apel întemeiat a respins cererea lui Sergiu Bounegru cu privire la scutirea de plata taxei de stat și nu a dat curs apelului, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 85 alin.(4) CPC, în funcție de situația materială și de probele prezentat în acest sens, persoana fizică sau juridică poate fi scutită de judecător (de instanța de judecată) de plata taxei de stat sau de plata unei părți a ei.

Potrivit art.4 alin.(1) al Legii taxei de stat nr.1216-XII din 03 decembrie 1992, expres prevede că în cazurile prevăzute de lege, la cerere, judecătorul sau instanța de judecătorească, în funcție de situația materială și de probele prezentate în acest sens,

este în drept să elibereze, complet sau parțial, de plata taxei de stat persoanele fizice și juridice, precum și să eșaloneze sau să amâne achitarea taxei de stat.

În contextul normelor de drept supra citate, instanța de recurs constată că Sergiu Bounegru, în motivarea cererii de scutire de la plata taxei de stat, nu a prezentat probe pertinente și admisibile care ar confirma imposibilitatea achitării taxei de stat.

Or, simpla invocare a situației materiale precare, neangajării în câmpul muncii și că are la întreținere doi copii minori, fără a fi probată nu atestă și situația materială dificilă a acestuia și nu constituie teme justificativ de scutire de la plata taxei de stat.

Mai mult ca atât, nici la cererea de recurs Sergiu Bounegru nu a prezentat probe că este în imposibilitate de a achita taxa de stat.

Nu poate fi reținut argumentul recurentului Sergiu Bounegru, precum că, prima instanță a constatat odată temeiurile și probele ce dovedesc imposibilitatea lui de a achita taxa de stat, or, materialele cauzei demonstrează că după scutirea parțială de la plata taxei de stat de către prima instanță, situația patrimonială a acestuia s-a îmbunătățit, și anume, potrivit încheierii executorului judecătoresc Evelina Marianciuc nr. 059-288r/15 din data de 23 ianuarie 2015, a fost încetată procedura de executare a documentului executoriu nr. 2-272/2013 din 15 iulie 2013, în legătură cu executarea acestuia, astfel a fost încasat din contul lui Ion Moțpan în beneficiul lui Sergiu Bounegru suma de 12 350 euro.

În circumstanțele enunțate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră justă și corectă concluzia instanței de apel în partea respingerii cererii cu privire la scutirea de la plata taxei de stat și a nu da curs cererii de apel depuse de către Sergiu Bounegru.

În acest sens, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că, accesul liber la justiție este o parte componentă incipientă a dreptului la un proces echitabil, consacrat de art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, iar conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului (cazul Kreuz contra Poloniei, nr. 28249/95, cazul Golder și Z contra Marii Britaniei, cazul Malahov contra Moldovei, nr. 32268/02), dreptul la un tribunal nu este absolut, acesta, prin natura sa, poate fi supus limitărilor.

Din considerentele menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul declarat de către Sergiu Bounegru și a menține încheierea primei instanțe, în partea respingerii cererii cu privire la scutirea de la plata taxei de stat și nu a dat curs cererii de apel depuse de către Sergiu Bounegru.

Cu referire la recursul declarat de către Zinovia Prisecaru prin care î-și exprimă dezacordul cu încheierea Curții de Apel Chișinău din 18 ianuarie 2017, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține următoarele.

Conform art. 84 CPC, se impune cu taxa de stat fiecare cerere de chemare în judecată (inițială și reconvențională), cererea intervenientului principal, cererea vizând pricinile cu procedură specială, cererea de eliberare a ordonanței judecătorești, cererea de declarare a insolvenței, cererea de eliberare a titlului executoriu privind executarea hotărârilor arbitrale, cererea de apel, cererea de recurs, precum și cererea de eliberare a copiilor (duplicatelor) de pe actele judecătorești.

Iar dispoziția art.85 alin.(4) acordă dreptul judecătorului (instanței de judecată), să scutească persoana fizică sau juridică, în funcție de situația materială și de probele prezentate în acest sens, de plata taxei de stat sau de plata unei părți a ei.

După cum atestă actele cauzei, conform certificatului din 16 noiembrie 2016, eliberat de Oficiul Cadastral Teritorial Nisporeni, Zinovia Prisecaru este proprietarul unui teren cu suprafața de 0,1343 ha situat în com. Seliște, r-nul Nisporeni asupra căruia a fost aplicat sechestrul prin încheierea executorului judecătoresc nr. 2a-1202/2012 din 27 septembrie 2012, potrivit extrasului din ordinul nr.134/p din 22 iunie 2016, eliberat de Biroul Național de Statistică, începând cu data de 30 iunie 2016, raporturile de serviciu ale Zinoviei Prisecaru au încetat în legătură cu expirarea termenului pentru care funcția publică a fost ocupată, iar potrivit certificatului eliberat de Inspectoratul Fiscal de Stat pe raionul Nisporeni confirmă că Zinovia Prisecaru nu este titular la patentei de întreprinzător și nu are înregistrată întreprindere, circumstanțe ce demonstrează că Zinovia Prisecaru este în imposibilitate de a achita taxa de stat la depunerea apelului.

În acest context, instanța de recurs conchide că cererea Zinoviei Prisecaru cu privire la scutirea de la plata taxei de stat la depunerea cererii de apel urmează a fi admisă, or, la depunerea cererii de chemare în judecată, prima instanță a constatat imposibilitatea acesteia de a achita taxa de stat, iar instanța de apel nu a examinat în detaliu situația materială a acesteia, și nu a explicat sau nu a făcut referire la vreo dovadă care ar fi probat că situația materială a Zinoviei Prisecaru s-ar fi îmbunătățit radical la momentul depunerii cererii de apel.

Colegiul reține că, respingerea cererii cu privire la scutirea de la plata taxei de stat la depunerea apelului, ar duce la îngrădirea accesului la un tribuna, fapt ce în consecință este o încălcare a art. 6 § 1 din Convenție.

În acest sens, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că, accesul liber la justiție este o parte componentă incipientă a dreptului la un proces echitabil, consacrat de art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, iar conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului (cazul Kreuz contra Poloniei, nr. 28249/95, cazul Golder și Z contra Marii Britaniei, cazul Malahov contra Moldovei, nr. 32268/02), dreptul la un tribunal nu este absolut, acesta, prin natura sa, poate fi supus limitărilor.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că, în unele cazuri pot fi stabilite diferite limitări, inclusiv financiare, dreptului de acces al persoanei la o „instanță judecătorească” sau „tribunal” (Malahov contra Moldovei, § 27).

De asemenea, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a apreciat în hotărârea Kreuz contra Poloniei (§ 60) că, exigența de plată a taxei de stat aferentă cererilor, cu care sunt sesizate jurisdicțiile civile, nu poate fi considerată în sine drept o restricție adusă dreptului de acces la tribunal.

Totuși, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reiterat că, mărimea taxei trebuie apreciată în lumina circumstanțelor particulare ale unei cauze concrete, inclusiv solvabilitatea reclamantului în faza procedurii când restricția în cauză este impusă, cum ar fi: starea patrimonială a reclamantului, salariul său, pensia sa, obligația de întreținere a copiilor etc.

Din considerentele menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul declarat de către Zinovia Prisecaru, de a casa parțial încheierea instanței de apel în partea în care a fost refuzat apelantei Zinoviei Prisecaru în scutirea de la plata taxei de stat și în această parte se emite o nouă decizie sub formă de încheiere, prin care se scutește Zinovia Prisecaru de la plata taxei de stat la depunerea apelului.

Totodată, instanța de recurs consideră necesar de a menține încheierea Curții de Apel Chișinău din 18 ianuarie 2017 în partea în care nu s-a dat curs cererii de apel și a fost acordat termen pentru prezentarea apelului motivat, or, în partea dată Zinovia Prisecaru nu a contestat această încheiere.

În conformitate cu art. 427 lit. a) și c) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se respinge recursul declarat de către Sergiu Bounegru.

Se admite recursul declarat de către reprezentantul Zinoviei Prisecaru, avocatul Ana Leșan.

Se casează încheierea Curții de Apel Chișinău din 18 ianuarie 2016 în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a lui Constantin Cotovici, Sergiu Bounegru și Zinovia Prisecaru împotriva lui Ion Moțpan, Maria Moțpan, Ivan Lazari, Iurie Moțpan și Silviei Moțpan, intervenient accesoriu notarul Radion Butnaru cu privire la declararea nulă a contractelor de vânzare-cumpărare, în partea în care a fost refuzat apelantei Zinovia Prisecaru în scutirea de la plata taxei de stat și în această parte se emite o nouă hotărâre sub formă de încheiere prin care:

Se admite cererea Zinoviei Prisecaru cu privire la scutirea de la plata taxei de stat la depunerea cererii de apel și se scutește Zinovia Prisecaru de la plata taxei de stat în mărime de 10 413 lei.

În rest încheierea Curții de Apel Chișinău din 18 ianuarie 2017 se menține.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele ședinței, judecătorul

Iulia Sîrcu

Judecătorii

Sveatoslav Moldovan

Mariana Pitic